

Juryrapport Brusseprijs 2022

Inleiding en werkwijze

De jury van de Brusseprijs 2022 (Lamyae Aharouay, Rasit Elibol, Tjerk Gualthérie van Weezel, Joost Oranje (voorzitter) en Thalia Verkade) moest maar liefst 230 ingezonden boeken beoordelen. De roerige tijd waarin we leven kleurde dat beoordelingsproces op tastbare wijze. Zo moesten de eerste vergaderingen vanwege de coronapandemie nog online plaatsvinden. Gelukkig stond dat inspirerende vergaderingen niet in de weg. En toen de juryleden elkaar eindelijk fysiek in Amsterdam konden ontmoeten, werd dat alleen maar beter, niet in de laatste plaats door de uitstekende organisatie en begeleiding van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten, met Ignace Schoot als drijvende kracht. Veel dank en waardering daarvoor.

De jury was enigszins overdonderd door het grote aantal inzendingen, een record. Tegelijkertijd was de kwaliteit hoog en waren de behandelde onderwerpen gevarieerd, al was er ook een flink aantal boeken dat niet voldeed aan de criteria van de prijs. Daar heeft de jury dan ook streng naar gekeken; de boeken die we selecteerden om gelezen te worden moesten heldere journalistieke kenmerken hebben, in werkwijze en boodschap en bovendien treffend geschreven.

De bijna tweehonderd overgebleven boeken hebben we onderling verdeeld, waarbij elk boek telkens door minstens twee juryleden werd beoordeeld. In een speciale database werden aantekeningen per boek gemaakt zodat alle juryleden konden zien hoe het leesproces zich ontwikkelde. Het leidde tot een longlist van achttien en een shortlist van vijf boeken

Het is fascinerend te zien hoe goed er over veel verschillende onderwerpen met journalistieke inslag wordt geschreven. Maar ook de variëteit aan schrijfstijlen imponeerde de jury. Biografieën, persoonlijke ervaringsverhalen, klassieke onderzoeksjournalistiek, reconstructies, verrassende thema's: het was er allemaal.

Door de oogharen zagen we ook de grote vraagstukken van deze tijd in het aanbod zoals: het koloniale verleden van Nederlands-Indië, de slavernijgeschiedenis, individualisering, de zelfkanten van het kapitalisme en splijtend Europa. Zelfs de huidige oorlog in Oekraïne, nog zo recent dat er natuurlijk geen boek in onze lange lijst over te vinden was, wierp toch haar schaduw vooruit, met boeken over bijvoorbeeld het Gronings gas of de eerdere gebeurtenissen in Belarus. Eén ding staat voor ons vast: de kwalitatieve opmars van het journalistieke boek, de jaren hiervoor door eerdere jury's van de Brusseprijs geconstateerd, is nog steeds gaande.

Juryrapport Brusseprijs 2022

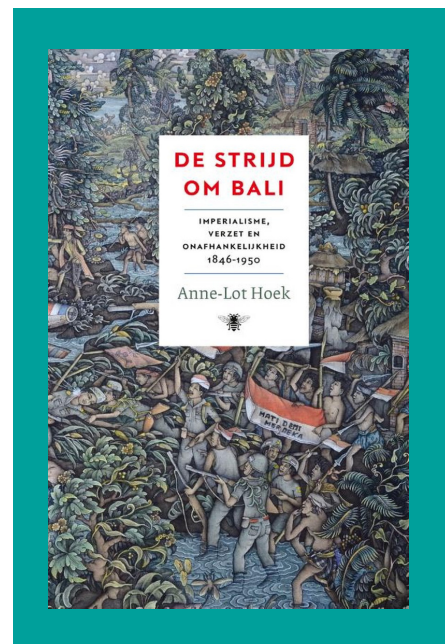
De samenstelling van zowel de longlist als de shortlist was daarom geen makkelijke opgave. De shortlist reflecteerde uiteindelijk de verscheidenheid van het aanbod, in onderwerpen maar ook in verschillende journalistieke stijlen.

We hebben grondig met elkaar besproken wat we het zwaarste lieten wegen. Natuurlijk toetsten we ieder boek individueel aan de criteria van de prijs, waarbij het gebruik van journalistieke middelen voorop stond. Daarnaast wogen we ook het belang mee van de diepere betekenis van de vijf boeken. Wat doet het met je als lezer? Verandert de inhoud van het boek écht iets aan de manier waarop je over een onderwerp denkt? Is het een boek dat ook over tien jaar nog gewicht en relevantie heeft? Maar ook: past het boek in de journalistieke traditie van de naamgever, M.J. ("Rie") Brusse. Een journalist die niet alleen over "de deftige kanten van de samenleving" schreef, maar er zelf op uit trok, onderzocht en documenteerde, met- en door de ogen van de "gewone mensen".

De vijf overgebleven boeken op de shortlist voldeden allemaal aan bovengenoemde criteria, zij het niet allemaal in gelijke mate. En daar moesten we dus uiteindelijk een knoop over doorhakken.

Eervolle vermelding

Voorafgaand: één boek haalde niet de shortlist niet, maar verdient wel een eervolle vermelding, zoals we eerder al bekend maakten. Tussen de vele boeken rond het Indonesisch-Nederlands koloniale verleden sprong *De strijd om Bali* van Anne-Lot Hoek eruit. Haar (promotie)onderzoek schetst een schokkend beeld van de koloniale strijd op Bali. Een eiland dat de meeste Nederlanders kennen van schoonheid en vakantie, maar waarachter een duister Hollands verleden schuilt. Een belangrijk boek dat het verdient extra in de schijnwerpers te staan.

Juryrapport Brusseprijs 2022

De shortlist

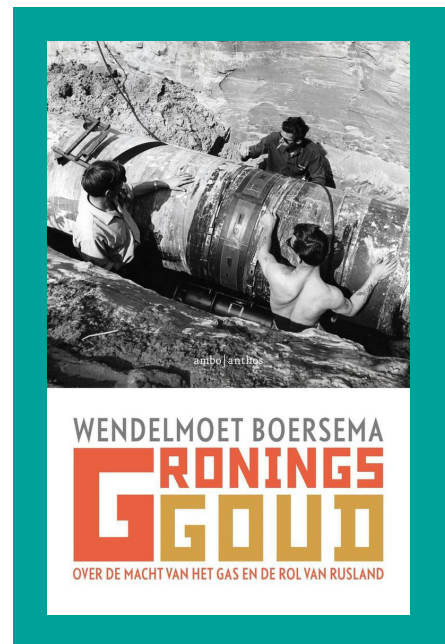
De vijf boeken van de shortlist, in alfabetische volgorde:

Gronings goud. Over de macht van het gas en de rol van Rusland

Wendelmoet Boersema

Ambo | Anthos

Een relevant, leerzaam, goed uitgezocht thema. Een onderwerp dat bovendien door de oorlog in Oekraïne en de komende parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen actueel en dwingend voelt. Prachtig hoe alles bij elkaar komt. Inhoudelijk, maar ook in de persoon van de auteur die als Groningse en oud-correspondent in Rusland op een prettige manier betrokken is bij haar eigen onderzoek, maar dat bescheiden opschrijft. Een ingewikkelde problematiek leesbaar verteld, wat het een onmisbaar boek maakt voor iedereen die de achtergronden wil weten van het Gronings goud.

De Machine. In de ban van Booking.com

Stijn Bronzwaer, Joris Kooiman en Merijn Rengers

Lebowski

Een veelzijdig beeld van een van de bedrijven in de top van het digitaal kapitalisme. Een Nederlandse onderneming, op het oog onopvallend, maar intussen doorgedrongen tot de computers en mobiele apparaten van miljoenen reizigers. Fraai hoe de auteurs het gesloten Booking.com-bastion journalistiek bestormen en zich niet laten afschrikken door opgeworpen barrières. Hoewel de bedrijfstop zich onbereikbaar houdt voor de auteurs, slagen die er toch in om een onthullend en meeslepend bedrijfsprofiel te schetsen. Na lezing van dit boek is het voortaan een stuk minder vanzelfsprekend klikken op de plaatjes van hotelkamers en appartementen op de website van het bedrijf.

Juryrapport Brusseprijs 2022

Zakenprins. De jacht naar succes van Bernhard van Oranje

Michiel Couzy en Maarten van Dun
De Bezige Bij

Uitstekende onderzoeksjournalistiek. Goed opgeschreven, mooi opgebouwd en uitmuntend per hoofdstuk verantwoord. Een actueel thema van deze tijd (de woningnood) en de bredere hang naar geld beschreven tegen de achtergrond van de vraag hoe de elite met macht omgaat. Daarmee is het boek meer dan het profiel van een prins in het vastgoed. Knap ook hoe de onderliggende laag over de monarchie door het boek geweven is: wat doet het met je als individu als je van koninklijke huize bent en ook nog wilt ondernemen en hoe hou je je morele standaard hoog?

Sanda Dia. De doop die leidde tot de dood

Pieter Huyberechts
Das Mag

Een huiveringwekkend boek over een uiteindelijk fatale ontgroening, waarin de twintigjarige student van Senegalees-Belgische afkomst Sanda Dia een gezicht krijgt. Zorgvuldig en vasthoudend uitgezocht, pakkend beschreven en met uitkomsten die impact hadden, in het publieke debat en tijdens de rechtsgang. Journalistiek die ertoe doet dus. Maar ook een boek met een tweede dimensie: het laat zien wat er kan gebeuren als een groepsdynamiek schreeuwend uit de hand loopt en grenzen vervagen. Hoe snel vernedering, racisme en sadisme op de loer kunnen liggen. En hoe zelfcorrectie en waardigheid het onderspit delven. Een boek dat je niet loslaat.

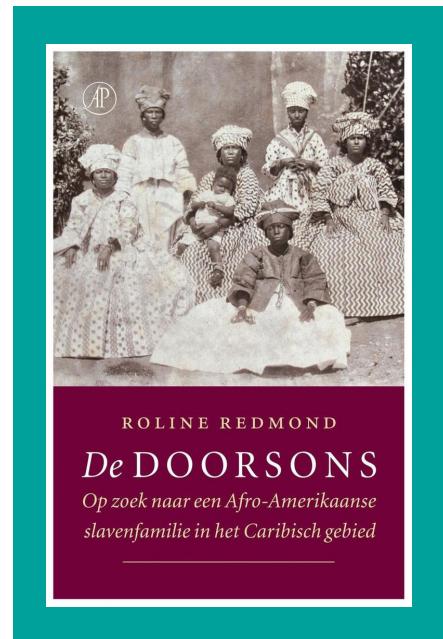
Juryrapport Brusseprijs 2022

De Doorsons. Op zoek naar een Afro-Amerikaanse slavenfamilie in het Caribisch gebied

Roline Redmond

De Arbeiderspers

Knap oral history-werk en journalistiek in haar puurste vorm: op zoek naar bronnen vanaf een startpunt waar eigenlijk niets is. De zoektocht naar de wortels en historie van de familie van de auteur verwordt tot een magnum opus waarin de worsteling op zoek naar de waarheid en nieuwe feiten voor de lezer voelbaar wordt. Die zwoegt stapje voor stapje met de auteur mee, een auteur die uiteindelijk met verfrissende distantie de geschiedenis schildert van haar voorouders en op die manier voldoet aan de opdracht van haar moeder. De historie van de slavernij vastgelegd, zodat die zichtbaar wordt, maar vooral: niet wordt vergeten.

De winnaar

Alle vijf de boeken zijn van hoge kwaliteit en gaan veel verder dan de dagelijkse berichtgeving. Maar het winnende boek zal ook over tien jaar nog betekenis hebben. Het biedt inzicht en beschrijft een van de meest besproken thema's van deze tijd. De journalistieke middelen, zoals beschreven in de criteria van de prijs (bronnenonderzoek, interviews en waarnemingen ter plekke), zijn in dit boek allemaal aanwezig. Als chroniqueur past de auteur in de traditie van de naamgever van deze prijs. Dit boek gaat niet alleen over archieven en de feiten, maar vooral ook, zoals Rie Brusse voorstond: over mensen.

De winnaar van de Brusseprijs 2022 is:

Roline Redmond

De Doorsons. Op zoek naar een Afro-Amerikaanse slavenfamilie in het Caribisch gebied

De Arbeiderspers

Juryrapport Brusseprijs 2022

Jury Brusseprijs 2022

- Voorzitter: Joost Oranje, coördinator onderzoeksjournalist *Nieuwsuur/NOS Nieuws*, oud-hoofdredacteur *Nieuwsuur*;
- Lamyae Aharouay, politiek redacteur voor *NRC*, presentator podcast *NRC Haagse Zaken*;
- Rasit Elibol, redacteur *De Groene Amsterdammer*;
- Tjerk Gauthérie van Weezel, verslaggever economie *De Volkskrant*;
- Thalia Verkade, winnaar Brusseprijs 2021 (samen met Marco te Brömmelstroet), freelance journalist en oud-redacteur *De Correspondent*.

Amsterdam, 18 juni 2022